

11 maj 2009

Till

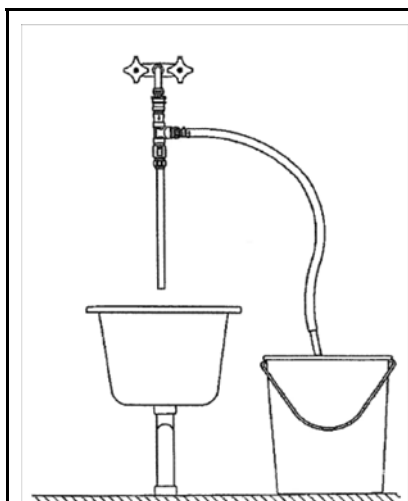
Miljökontoren i Västra Götalands läns
kommuner

Hygiensköterskorna i Hyfs-projektet.

”Hinktömmaren” - hygienisk risk om felinstallerad

Vi vill uppmärksamma er på den s.k. Hinktömmaren. Det är ett produktnamn från Mora Armatur AB men det kanske finns motsvarande anordningar från andra leverantörer.

Hinktömmaren är en anordning som underlättar för städpersonalen, de kan både fylla och tömma skurhinken utan att behöva lyfta den. Det är naturligtvis mycket bra. Men Göteborgs Lokalförsörjningsförvaltning (LFF) har påträffat installation av Hinktömmaren som skulle kunna medföra en hygienisk risk genom förorening av dricksvattnet.

Skissen är från Mora Armaturs produktblad.

Text från LFF efter besök på en förskola:

Städ och tvättmaskinrum har utslagsback med två-greppsblandare. På blandaren sitter en slang påkopplad med speciell ventil s.k. ”hinktömmare” från Mora Armatur AB. Denna ”hinktömmare” fungerar så att städerskan fyller sin stadsplatt med vatten genom att lägga slangen i spannen och öppnar renvattenkranen. När det sedan är städat och städvattnet skall tömmas, så läggs slangen åter i spannets smutsiga städvatten. En kran vrids i annat läge, kallvattnet sätts på och städvattnet sugas via ejektorverkan med renvattnet genom kranen och sedan ut i utslagsvasken. För att uppnå återströmningsskydd och skyddsmodul HD enligt standard EN 1717, måste en vakuumventil vara monterad mellan blandare och själva ”hinktömmaren”. OBS! Detta är inte genomfört i städrummet på förskolan. Alltså har installationen inte fullständigt skydd.

Foto LFF

Mer information

Vi har uppmärksammat Socialstyrelsen (via projektledaren för Hygien i förskolan) på detta. De har utrett frågan och gett oss ett svar. Det bifogas här och ger vägledning om juridik, tillsyn och tekniska frågor.

Förslag på hur ni kan hantera detta

Håll ögonen öppna efter Hinktömmaren eller motsvarande av andra fabrikat. De kan naturligtvis förekomma i alla slags verksamheter, inte bara förskolor. Verksamhetsutövarna kanske inte alltid själva är medvetna om att de finns, det kan vara städbolag som tar med sig dessa anordningar utan att samråda med uppdragsgivaren.

Träffar ni på installationer som ni inte alldeles säkert kan bedöma själva är vårt förslag att ni i första hand kontaktar kommunens VA-avdelning eller motsvarande (huvudman för dricksvattnet). De har både den tekniska kompetensen och intresse av att riskabla anslutningar till dricksvattnet åtgärdas.

Vidarebefordra gärna denna information till dem som kan behöva känna till den (VA-avdelningar, fastighetsförvaltningar, städledare, livsmedelsinspektörer etc.)

För Miljösamverkan Västra Götalands projektgrupp inomhusmiljö

Lasse Lind
Projektledare Miljösamverkan Västra Götaland
Edsgatan 18 662 30 Åmål
Tel 0532-714 47, 070-37 87 439
lasse.lind@cirka.se

Miljösamverkan Västra Götaland – 49 gånger bättre tillsyn
www.miljosamverkan.se

Bilaga, på följande sidor: Skrivelse från Socialstyrelsen

Nedan är svar från Socialstyrelsen på de frågor som vi ställt om detta (mejlet med frågorna finns längst ner)

Från: Lindqvist Per [mailto:Per.Lindqvist@socialstyrelsen.se]

Skickat: den 20 april 2009 18:24

Till: Lasse Lind

Ämne: SV: Hygienrisk på förskolor m.m. skurvatten - dricksvatten

Svar angående "hinktömmaren"

1772/2009

2009-04-20

Regelverk och lagstiftning

I förordning (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. anges genom 5 § 4p att byggnadsverk ska vara projekterade och utförda på ett sådant sätt att de inte medför en oacceptabel risk för brukarnas eller grannarnas hygien eller hälsa, särskilt inte som följd av förorening eller förgiftning av vatten eller mark. Regler om återströmning regleras i Boverkets byggregler, BBR. Av avsnitt 6:624 i BBR framgår det att tappvatteninstallationer ska utformas så att återströmning av förorenat vatten eller andra vätskor förhindras och att installationen ska utformas så att inträngning av gaser och andra vätskor förhindras. Till den redovisade bindande föreskriften finns ett allmänt råd om att installationen bör utformas enligt SS-EN 1717. I praktiken innebär detta att det allmänna rådet anger hur något kan eller bör utföras för att uppfylla den tvingande regeln som rådet är kopplat till. Om man inte följer det allmänna rådet ska man ändå kunna visa att den tvingande regeln uppfylls. Ansvaret att BBR uppfylls vilar på byggherren och ansvaret på att ingripa vilar på byggnadsnämnden.

I lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) anges i:

18 §, att huvudmannen inte är skyldig att låta fastigheten kopplas eller vara kopplad till en va-anläggning om fastighetens va-installation har väsentliga brister.

21 §, att en fastighetsägare inte får använda en allmän va-anläggning på ett sätt som innebär att avloppet tillförs vätskor, ämnen eller föremål som kan inverka skadligt på ledningsnätet eller anläggningens funktion eller på annat sätt medföra skada eller olägenhet.

43 §, att huvudmannen får stänga av vattenförsörjningen under vissa villkor.

Miljöbalken är tillämplig när det gäller vattenkvalitet bl.a. genom de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap, 9 kap 9 § och i förordningen om miljöfarlig verksamhet (1998:899), 33 § pkt 5 och 6. Vatten som används i en skol- eller förskolelokal kan inte accepteras att ha en sämre kvalitet än i en bostad. Vattnet används bl.a. (förutom som dricksvatten) till rengöring av lokaler, inredning, leksaker, personlig hygien och vattenlekar. Risk att förorena renvattennätet med avloppsvatten är att betrakta som en olägenhet för människors hälsa.

Bedömning

När det gäller tillsyn enligt miljöbalken är det enligt Socialstyrelsen inte rimligt att en miljöinspektör ska kunna identifiera och bedöma alla risker med VVS-installationer i en lokal. Vid ärenden som berör bygglagstiftningen eller föreskrifter som är utfärdade med stöd av bygglagstiftningen är det byggnadsnämndens ansvar att ingripa. Vid frågor som även kan kopplas till miljöbalken kan det behövas ett samarbete mellan byggnadsnämnd och

miljönämnd.

Skyddsmodul HD som anges i monteringsanvisning för hinktömmaren uppfyller inte standarden SS-EN 1717 för vätska som kan innehålla mikroorganismer (ex. skurvatten). Mora Armatur har meddelat Socialstyrelsen att man anser att deras angivna skyddsmontering är tillräckligt skydd för skurvatten även om standarden inte skulle uppfyllas.

VVS-installationer behöver utföras fackmässigt och det finns branschregler för vatteninstallationer. Det är rimligt att kräva att en fastighetsägare/verksamhetsutövare genom sin egenkontroll enligt miljöbalken kan visa att man har rutiner för kontroll, riskidentifiering och dokumentation när det gäller VVS-system. Inom egenkontrollen behöver det också säkerställas att de som nyttjar lokalen följer fastighetsägarens och verksamhetsutövarens (ex. förskolans/skolans) egenkontroll. Det gäller t.ex. sådana som anlitas för att utföra städning. Det behöver också ingå i fastighetsägarens och skolans/förskolans egenkontroll att alla som anlitas för verksamhetens räkning också följer verksamhetens rutiner.

Om det hos miljöförvaltningen är känt att en installation typ hinktömmaren är monterad utan återströmningsskydd eller det inte är säkerställt att skydd är monterat enligt Mora armaturs anvisningar, kan risken för förorening av renvattnet anses så uppenbar att miljöförvaltningen med stöd av miljöbalken kan kräva omedelbara åtgärder för att ta bort installation för att kunna använda hinktömmaren. Miljöförvaltningen behöver också stämma av med byggnadsnämnd och kontakta VA-huvudmannen (Vattenleverantören) för att informera om situationen.

När det gäller situationer med hinktömmaren där montering av återströmningsskydd skett enligt Mora Armaturs anvisningar är det enligt Socialstyrelsen en fråga om riskbedömning där Socialstyrelsen inte anser sig ha tillräckligt underlag för att bedöma risken. Miljöförvaltningen behöver även i dessa fall informera byggnadsnämnd och kontakta VA-huvudmannen för att informera om situationen. Efter avstämning med byggnadsnämnd får ställning tas till eventuellt vidare agerande från miljöförvaltningens sida.

Socialstyrelsen har i det aktuella ärendet kontaktat Boverket som meddelat att man kommer att tillskriva Mora armatur i frågan.

Med vänlig hälsning

Per Lindqvist

Utredare

075-247 38 11

SOCIALSTYRELSEN

Enheten för Hälsoskydd
Tillsynsavdelningen

106 30 Stockholm

Växel: 075-247 30 00

www.socialstyrelsen.se

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: Lasse Lind [mailto:lasse.lind@cirka.se]

Skickat: den 14 februari 2009 13:44

Till: Lindqvist Per

Kopia: Marianne Bengtsson; Ann Söderström; Cecilia Lunder (arb); Sten-Axel Wikenstedt; Per-Eric Sellman; Lasse Lind; Jan-Erik Andersson; Jan-Eric Bäck; Jan Emanuelsson; Ingmarie Englund; Törnström Gudrun; Barbro Nilsson; Annika Borg; Annika Lundahl

Ämne: Hygienrisk på förskolor m.m. skurvatten - dricksvatten

Till Socialstyrelsen

att. Per Lindqvist

(kopia MVGs projektgrupp inomhusmiljö m.fl)

Hej

Ställer detta till dig Per eftersom du håller i projektet Hygien i förskolan.

Men du kanske behöver ta upp det med andra på Socialstyrelsen, och kanske även med Livsmedelsverket. Jag skriver inte till dem, utan räknar med att du tar de kontakter med andra avdelningar och myndigheter som kan vara erforderliga.

Det gäller en fråga som kom upp i MVGs projektgrupp inomhusmiljö när vi diskuterade projekt Hygien i förskolan. Jan-Erik Andersson i vår projektgrupp arbetar på Göteborgs Lokalförsörjningsförvaltning och hade blivit uppmärksammas på risker med "hinktömmaren" Se dokumentation från Jan-Erik i bifogad fil.

Kort sammanfattning: Hinktömmaren kopplas på en tappvattenkran och tömmer skurhinkar med hjälp av ejektorverkan av tappvattnet. Finns inte effektivt återströmningsskydd kan förorenat skurvatten komma in i dricksvattnet. Montering utan skydd har påträffats, och dessutom finns osäkerhet om skyddens effektivitet.

Min kommentar: Detta är en reell risk. Inflöde av förorenat vatten i dricksvattenledningar vid felaktiga installationer förekommer (har ingen dokumentation men minns att jag hört om sådant vid olika tillfällen). I en förskola är det antagligen de som använder närliggande tappvattenkranar som främst skulle riskera att drabbas. Man skulle kunna få skurvattenförorenat dricksvatten ute på avdelningen eller i köket när städpersonalen tömmer hinken ute i städskrubben (vid tillfällen när olika omständigheter samverkar så att återströmning kan ske vilket väl beror på när och hur mycket olika kranar öppnas etc.)

Det behövs både tydliga regler och rekommendationer, och att dessa når alla berörda. De som ansvarar för förskolan är inte alltid de som utför städningen utan den kan skötas av andra förvaltningar eller av inhyrda städföretag.

Hälsningar

Lasse Lind

*****

Lasse Lind
Projektledare Miljösamverkan Västra Götaland (MVG)

Edsgatan 18 662 30 Åmål
Tel 0532-714 47, 070-37 87 439
lasse.lind@cirka.se

Miljösamverkan Västra Götaland - 49 gånger bättre tillsyn
www.miljosamverkan.se

*****